

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Необхідність проведення децентралізації управління в Україні є закономірною вимогою часу, усвідомлення якої з боку громадськості¹ та політичного керівництва країни втілюється у включенні децентралізації та реформи державного управління до кола першочергових пріоритетів реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1].

Одним з інструментів підтримки політики децентралізації є Державний фонд регіонального розвитку (далі ДФРР), покликаний забезпечити фінансування *інвестиційних* програм і проектів, які відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіях розвитку регіонів (планах заходів з їх реалізації), співробітництву територіальних громад, підтримці добровільно об'єднаних територіальних громад². Незважаючи на неузгодженість Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (далі ССРУ-2020) [2], наявна позитивна роль ДФРР у процесах децентралізації як інвестиційного ресурсу.

Між тим необхідно констатувати, що ресурс ДФРР є досить обмеженим. В 2015 р. обсяг ДФРР дорівнював 2,9 млрд грн, що складає близько 1% від загального обсягу інвестицій протягом того ж року (251,154 млрд грн [3]). Заплановане збільшення обсягів ДФРР до 3 млрд грн є виключно номінальним на тлі інфляції понад 40% протягом 2015 р.³ Тому переоцінювати масштаби потенційного впливу від використання коштів ДФРР на вітчизняну економіку в цілому недоцільно та розглядати його як провідний ресурс регіонального зростання та розвитку з інноваційною домінантою [4]. Між тим й недооцінювати ці ресурси в умовах економічної кризи, що триває, не варто, бо для окремих регіонів цей ресурс є безперечно важливим та значущим⁴.

Існуюча формула розподілу коштів ДФРР передбачає розмежування всіх регіонів виходячи лише з обсягів ВРП та чисельності населення на дві групи. В той час як використання чисельності населення для нормування обсягів розподілу коштів ДФРР між регіонами не викликає сумнівів, надійність показника ВРП з урахуванням проміжного споживання регіонів є сумнівною. До того ж відсутня взаємно однозначна відповідність між обсягами ВРП та обсягами капітальних інвестицій за регіонами України. Тобто певні регіони з умовно високим рівнем ВРП потрапляють до групи з обсягами інвестицій значно нижчими, ніж в середньому по країні.

Крім наявних недоліків у структурі розподілу коштів фонду існує певна невідповідність між задекларованими інвестиційними цілями використання ДФРР та його домінуючою соціальною спрямованістю, яка простежується у критеріях відбору проектів.

Одночасно оцінка відповідності проектів, які фінансуються за рахунок коштів ДФРР, стратегічним цілям, визначеним в ССРУ-2020, Державній стратегії регіонального розвитку (далі ДСРР-2020) та Регіональних стратегіях розвитку (РСР) є суб'єктивною. Як наслідок, реалізація цих проектів не дозволяє визначити, в якій мірі той чи інший регіон наблизився до виконання власної регіональної стратегії, а держава – кількісно оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі науковці, які досліджують діяльність ДФРР в контексті діяльності інших державних цільових фондів [5], визначають певні недоліки в обсягах його фінансування з боку державного бюджету [6, с. 74] та пропонують альтернативні формули розподілу коштів на базі індексу регіонального розвитку [7, с. 41]. Однак запропоновані пропозиції не було впроваджено в практику. Тому Кабінет Міністрів України також визнає наявність проблем, вказуючи

¹ За результатами нещодавніх опитувань «децентралізація» та «реформа державного управління» належать до ТОП-10 сфер реформ, які мають бути пріоритетом для державної влади України. Цієї позиції дотримується 13% респондентів. Джерело: Динаміка суспільно-політичних поглядів в Україні: 28 травня – 14 червня, 2016 / Center for Insights in Survey Research. – С. 25. – Режим доступу: <http://www.iri.org/>.

² П.6 Постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 р. № 196 "Деякі питання державного фонду регіонального розвитку". – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF>.

³ За даними Державної служби статистики індекс споживчих цін на товари та послуги у 2015 році склав 148,7 // Індекс споживчих цін на товари та послуги у 2002-2015 рр. – Режим доступу. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

⁴ Складено за даними https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/ibd/iki_reg/iki_reg_u/kireg_15_u.htm; <http://dfrr.minregion.gov.ua/>.

в Плані пріоритетних дій Уряду на 2016 р., що «існуюча на сьогодні система фінансування програм і проектів регіонального розвитку є неефективною» [8]. Між тим головний акцент у підвищенні ефективності діяльності фонду робиться на скороченні часу прийняття рішень щодо розподілу його коштів. В той час, як сама формула розподілу коштів та перелік критеріїв оцінки реалізації проектів не розглядаються як такі, що підлягають перегляду.

Таким чином, комплексний аналіз діяльності державного фонду регіонального розвитку та визначення його ролі в контексті децентралізації не проводився. Актуальним залишається завдання пошуку шляхів підвищення ефективності використання наявних ресурсів ДФРР, а також доопрацювання формули розподілу коштів фонду між регіонами. Це обумовило тематику дослідження та визначення його мети.

Мета статті – визначення ролі ДФРР в процесі децентралізації управління з урахуванням його розподілу та якості реалізації проектів.

Аналіз використання коштів ДФРР та їх значущість для регіонів

Значущість коштів ДФРР для різних регіонів суттєво відрізняється. Відношення коштів ДФРР, які були передбачені для регіонів, до загальних обсягів капітальних інвестицій в цих регіонах за результатами 2015 р. коливається від 0,19% для м. Київ до 6,61% для Луганської області (табл. 1), тобто розбіг перевищує 30 разів. Одночасно спостерігається зворотна залежність між коштами ДФРР по відношенню до загальних обсягів капітальних інвестицій та обсягами капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу в регіонах. Так м. Київ, Київська та Дніпропетровська області, займаючи перші три позиції за обсягом капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу, менше за інші регіони залежать від ресурсів ДФРР, частка яких в капітальних інвестиціях цих регіонів не перевищує 1%.

Між тим всі області, для яких частка коштів ДФРР в загальному обсязі інвестицій перевищує 3% (Житомирська, Закарпатська, Чернівецька, Херсонська, Донецька, Луганська області), займають останні позиції за обсягом капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу (з 20 до 25).

Як свідчить загальний аналіз використання коштів ДФРР, в 2015 р. переважна більшість ресурсів (понад 2/3) було спрямовано у сферу освіти – 680 млн грн, водопостачання (водовідведення) – 558,8 млн грн, охорони здоров'я та соціального захисту – 457,2 млн грн, дорожньо-транспортної інфраструктури – 327,5 млн грн [9]. Взагалі розвиток цих сфер

є безумовно важливим підґрунтям для покращення інвестиційного клімату регіонів, але разом з тим розрахунків щодо економічної доцільності інвестицій у конкретні об'єкти не має.

Систематизація заявок, що містяться в базі даних ДФРР¹ за всіма передбаченими статусами², дозволяє розподілити їх за обсягами необхідного фінансування (рис. 1). З 3359 проектів, за якими було потенційно можливе фінансування, понад 1/3 вимагають менше 1 млн грн та лише 15% більше 10 млн. Відповідно дещо більше половини проектів потребують фінансування від 1 до 10 млн грн.

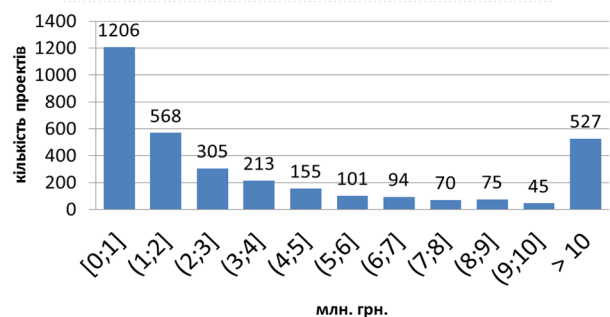

Рис. 1. Розподіл поданих на розгляд проектів в 2015-2016 рр. за обсягами необхідних для реалізації коштів ДФРР

Стосовно термінів реалізації проектів має місце домінування короткострокових. Так, з 876 проектів, які фінансувалися в 2015 р., 532 було завершено того ж року (тобто понад 60% проектів).

Не на користь якості затверджених до реалізації проектів (та їх безпосередньої реалізації) свідчить відсоток використання коштів ДФРР від профінансованого обсягу. В жодному з регіонів він не дорівнює 100%. А в деяких регіонах він складає лише 18,7% (Луганська область) та 58% (Запорізька та Херсонська області). Такий стан можна пояснити недоліками у розробці, оцінці, відборі та реалізації проектів.

Таким чином на національному та регіональному рівнях витрачається значний експертний ресурс на низько бюджетні, короткострокові проекти, якість опрацювання яких не дозволяє використовувати увесь передбачений та профінансований з ДФРР обсяг коштів. Це не відповідає цілям та принципам децентралізації і потребує корегування.

Аналіз критеріїв відбору проектів

Згідно Бюджетного кодексу «кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів ре-

¹ <http://dfrr.minregion.gov.ua/Projects-list>.

² В базі проектів ДФРР містяться проекти з наступними статусами: відібраний регіональною комісією; затверджено державною комісією; не пройшли державного відбору; не пройшли регіонального відбору; оцінений; оцінювання; підготовок; поданий до Міністерства; реалізовано; реалізується.

Таблиця 1

Обсяг, структура та рани капітальних інвестицій та коштів ДФРР в 2015 р.¹

№ з/п	Регіон	Обсяг інвестицій, млн грн	Частка регіону у загальному обсязі інвестицій, %	Інвестиції 2015 р. у розрахунок на одну особу, тис. грн	Ранг за обсягом інвестицій у розрахунок на 1 особу	Відношення до середнього рівня інвестицій у розрахунок на 1 особу	Обсяг коштів ДФРР, млн грн	Частка регіону у ДФРР, %	Частка коштів ДФРР в загальному обсязі інвестицій, %	Ранг за обсягом коштів ДФРР у розрахунок на одну особу
1	Вінницька обл.	6989,9	2,78%	4,339935	10	0,741816	148,6756	5,13	2,13	1
2	Волинська обл.	5527,1	2,20%	5,299741	5	0,905874	95,66831	3,30	1,73	1
3	Дніпропетровська обл.	24330,6	9,69%	7,425563	3	1,269237	177,3855	6,12	0,73	14
4	Донецька обл.	6640,7	2,64%	1,545355	24	0,264144	234,0343	8,07	3,52	14
5	Житомирська обл.	3755	1,50%	2,98965	20	0,511015	115,9916	4,00	3,09	1
6	Закарпатська обл.	3634,8	1,45%	2,885678	21	0,493243	115,4714	3,98	3,18	1
7	Запорізька обл.	7123,3	2,84%	4,033807	11	0,689491	95,67612	3,30	1,34	14
8	Івано-Франківська обл.	9285	3,70%	6,715608	4	1,147885	126,9782	4,38	1,37	1
9	Київська обл.	22936,1	9,13%	13,26399	2	2,267188	92,96316	3,21	0,41	14
10	Кіровоградська обл.	3800,4	1,51%	3,875586	12	0,662446	90,7312	3,13	2,39	1
11	Луганська обл.	1826,5	0,73%	0,822674	25	0,140618	120,6555	4,16	6,61	14
12	Львівська обл.	11845,4	4,72%	4,667586	9	0,797821	136,7627	4,72	1,15	14
13	Миколаївська обл.	5761,5	2,29%	4,948467	8	0,845832	62,94809	2,17	1,09	14
14	Одеська обл.	8408,7	3,35%	3,508888	15	0,599767	129,1153	4,45	1,54	14
15	Полтавська обл.	7606,1	3,03%	5,249206	6	0,897236	78,56336	2,71	1,03	14
16	Рівненська обл.	4176,9	1,66%	3,597055	14	0,614837	106,4679	3,67	2,55	1
17	Сумська обл.	3508,8	1,40%	3,123375	19	0,533872	104,0889	3,59	2,97	1
18	Тернопільська обл.	3536,5	1,41%	3,305449	17	0,564994	98,61047	3,40	2,79	1
19	Харківська обл.	10520,5	4,19%	3,851829	13	0,658385	147,4737	5,09	1,40	14
20	Херсонська обл.	2926,5	1,17%	2,740425	23	0,468415	98,54065	3,40	3,37	1
21	Хмельницька обл.	6523,9	2,60%	5,013757	7	0,856991	120,0781	4,14	1,84	1
22	Черкаська обл.	4196,2	1,67%	3,352133	16	0,572973	67,8824	2,34	1,62	14
23	Чернівецька обл.	2607,8	1,04%	2,865714	22	0,489831	83,46795	2,88	3,20	1
24	Чернігівська обл.	3469,3	1,38%	3,286256	18	0,561713	98,0132	3,38	2,83	1
25	м. Київ	80216,8	31,94%	27,7759	1	4,747679	154,5564	5,33	0,19	14
	Україна	251154,3		5,850417			2900		1,15	

¹ Складено за даними: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/ibid/iki_reg/iki_reg_u/iki_reg_u/iki_reg_u/iki_reg_u.htm та <http://dfrr.minregion.gov.ua/>.

гіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів» [10, Ст. 24-1].

Однак на практиці форма оцінювання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку [11], передбачає лише експертне оцінювання за 6-ма напрямками: (1) актуальність проекту; (2) соціальний та економічний ефект від реалізації проекту; (3) інноваційний підхід до вирішення проблеми; (4) термін реалізації проекту; (5) фінансова, інституційна сталість результатів проекту; (6) обґрунтованість вартості проекту. А сама оцінка відбувається за бальною системою: 0 – повна невідповідність, 1 – значна невідповідність, 2 – часткова відповідність, 3 – повна відповідність. При цьому не передбачається та не проводиться обрахування в проектних заявках ключових показників для будь-яких інвестиційних проектів таких, як чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма прибутку (IRR), період окупності тощо. Також бракує оцінки ефективності проектів з точки зору корисності їх реалізації для держави та місцевої громади у вигляді створених нових робочих місць, податкових та інших надходжень до державного та місцевого бюджетів, покращення екологічного становища тощо.

Як наслідок інвестиційна ефективність проектів, в класичному розумінні, залишається поза увагою при прийнятті рішень про фінансування за рахунок коштів ДФРР.

Окремо треба зауважити, що загальний обсяг запитів за всіма наведеними у базі проектами¹ в 2016 р. складає 152,76 млрд грн у той час, як загальний обсяг фонду на 2016 р. лише 3 млрд грн, тобто перевищує в 50 разів. Відповідно обсяг проектів, які проходять оцінку на всіх рівнях відбору, значно більший за обсяги фонду, що можна розцінювати як наявність надзвичайно високого попиту на ресурси ДФРР з боку регіонів.

Оцінка чинної формули розподілу коштів ДФРР

Згідно чинної редакції Бюджетного кодексу України розподіл коштів ДФРР відбувається наступним чином:

- 80% коштів – відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;

- 20% коштів – з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75% середнього показника по Україні).

Таким чином регіони розподіляються на дві групи за обсягом передбачених фондом ресурсів. Першу складають регіони, де ВРП на одну особу менший за 75% від середнього по країні, й вони у підсумку отримують більшу суму коштів у розрахунку на одну особу. Другу групу складають регіони, де ВРП на одну особу більший 75% від середнього показника по країні, й вони отримують менше на 40% коштів порівняно з першою групою (у розрахунку на 1 особу²). Тобто регіони, які мають ВРП у розрахунку на 1 особу в межах від 75 до 100% значення середнього по країні ВРП, потерпають двічі. З одного боку вони й там мали ВРП у розрахунку на 1 особу менше за середнє по країні, а з іншого вони отримують коштів в тому самому обсязі як найбільш економічно розвинуті за цим показником регіони.

Разом з тим диференціація в кожній із цих груп жодним чином не впливає на обсяги розподілу коштів ДФРР.

Враховуючи інвестиційну спрямованість ДФРР³ виникає завдання аналізу узгодження чинної формули розподілу та наявних капітальних інвестицій. Як свідчать дослідження, повної відповідності між обсягами ВРП у розрахунку на одну особу та обсягами капітальних інвестицій в регіонах України не існує. Тобто в регіонах з високим ВРП можуть бути низькі показники капітальних інвестицій та навпаки (табл. 2).

Додаткові сумніви щодо використання ВРП як безумовно надійного показника для розподілу коштів ДФРР додає приховане проміжне споживання регіону у його виробництві. Тобто не враховується внутрішній «експорт» та «імпорт» між регіонами [12]. Відповідно «чисте» ВРП й відповідно фактичні економічні можливості регіону мають значний ступінь невизначеності, який безпосередньо не відображається в офіційній статистиці.

¹ Перелік проектів в 2016 р. – Режим доступу: <http://dfr.minregion.gov.ua/Projects-list?PAREA=0&PDIST=0&PTHEM=0&PYEAR=2016&PZVIT=0>.

² За розподілом фонду в 2015 р.

³ Згідно Бюджетного кодексу ст. 24. п.2: «Кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів».

Співвідношення ВРП та капітальних інвестицій у 2015 р.

Показник	Понад 75% від середнього по Україні	Менше 75% від середнього по Україні	Регіони, де виявлено неузгодженість
ВРП у розрахунку на 1 особу	м. Київ Київська обл. Одеська обл. Львівська обл. Харківська обл. Миколаївська обл. Дніпропетровська обл. Запорізька обл. Полтавська обл. Черкаська обл. Луганська обл. Донецька обл.	Закарпатська обл. Рівненська обл. Чернівецька обл. Волинська обл. Івано-Франківська обл. Тернопільська обл. Херсонська обл. Хмельницька обл. Вінницька обл. Житомирська обл. Кіровоградська обл. Сумська обл. Чернігівська обл.	Одеська обл. Харківська обл. Запорізька обл. Луганська обл. Донецька обл. Волинська обл. Івано-Франківська обл. Хмельницька обл.
Капітальні інвестиції у розрахунку на 1 особу	м. Київ Київська обл. Львівська обл. Миколаївська обл. Дніпропетровська обл. Полтавська обл. Волинська обл. Івано-Франківська обл. Хмельницька обл.	Одеська обл. Харківська обл. Запорізька обл. Черкаська обл. Луганська обл. Донецька обл. Закарпатська обл. Рівненська обл. Чернівецька обл. Тернопільська обл. Херсонська обл. Вінницька обл. Житомирська обл. Кіровоградська обл. Сумська обл. Чернігівська обл.	Одеська обл. Харківська обл. Запорізька обл. Луганська обл. Донецька обл. Волинська обл. Івано-Франківська обл. Хмельницька обл.

Таким чином базис чинної формули розподілу коштів ДФРР у вигляді ВРП не є універсальним при його застосуванні до інвестиційних ресурсів. Тому, в якості альтернативного варіанту, доцільно опрацювати можливість використання показника капітальних інвестицій у розрахунку на 1 особу.

Напрями удосконалення розподілу та використання коштів ДФРР

Проведений аналіз дозволяє визначити два потенційних напрями, які певною мірою конкурують між собою: (1) удосконалення чинної моделі розподілу та використання коштів ДФРР; (2) трансформація ДФРР у Банк інвестиційного розвитку регіонів.

У межах *першого* напрямку доцільно запропонувати такі кроки:

1. Змінити прив'язку формули розподілу коштів ДФРР між регіонами з показника обсягів ВРП на капітальні інвестиції у розрахунку на одну особу.

2. Обмежити кількість проектних заявок, які можуть надходити від кожного регіону на наступний рік. Це сприятиме підвищенню якості проектних заявок та спростить адміністрування реалізації проектів¹.

3. Виокремити частину коштів (наприклад, 30% передбачених коштів ДФРР) для використання безпосередньо на регіональному рівні з метою ресурсного забезпечення цілей Регіональних стратегій

розвитку через реалізацію низькобюджетних проектів (наприклад, до 1 млн грн) з короткостроковим терміном реалізації (наприклад, до 1 року). Це відповідає політиці децентралізації та дозволяє залишити на національному рівні лише високобюджетні та довгострокові проекти.

4. Встановити мінімальний обсяг фінансування для одного проекту, що дозволить уникнути зайвих видатків на оцінку та аудит малоцінних проектів, які можуть бути реалізовані на регіональному рівні без залучення ресурсів та експертизи з національного рівня. В цьому разі обсяг проектів, які розглядаються на національному рівні, буде скорочено приблизно на 30% (без урахування впливу від реалізації п.3), що дозволить сконцентруватися на проектах з більшою вартістю.

5. Для підвищення економічної ефективності коштів ДФРР необхідним є доповнення соціальної значущості проектів їх економічною ефективністю. В чинних умовах пріоритетними об'єктами інвестування можуть стати комунальні підприємства. Це дозволить забезпечити вирішення суспільно значущих для місцевої громади проблем у теперішньому часі та майбутній базис для економічного розвитку.

6. При розгляді проектів, які планується фінансувати за рахунок ДФРР, необхідно ввести практику оцінки альтернативних варіантів. Тобто забезпечити перехід від розгляду та затвердження окремих про-

¹ Наприклад, в м. Київ в 2015 р. фінансувався лише 1 проект, що у підсумку дозволило досягти найвищого в Україні відсотку використання коштів ДФРР від профінансованого обсягу (99,79%). В той час, як найбільша кількість проектів реалізовувалася в Донецькій області (112 проектів), а відсоток використання коштів ДФРР від профінансованого обсягу склав лише 60,38%.

ектів до аналізу та ухвалення портфелю проектів, який максимізує корисність для регіону.

В практичній площині імплементація розглянутих пропозицій передбачає внесення змін до Наказу № 80 від 24.04.2015 р. Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» щодо: (1) визначення мінімального ліміту обсягів фінансування окремого проекту з ДФРР, що дозволить скоротити кількість проектів, які розглядаються, та буде стимулювати кооперацію на районному рівні; (2) конкретизації п.7 «Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту» Форми технічного завдання на інвестиційну програму і проект регіонального розвитку, що може реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, через запровадження обов'язкового розрахунку чистої приведеної вартості (NPV), внутрішньої норми прибутку (IRR), періоду окупності, кількості створених нових робочих місць, обсягів надходжень до державного та місцевого бюджетів у вигляді податків, покращення екологічного становища.

Також потребує опрацювання з боку Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України внесення змін до Статті 24-1 Бюджетного кодексу України щодо переходу у розподілі коштів ДФРР між регіонами на обсягів ВРП у розрахунку на 1 особу до обсягів капітальних інвестицій у розрахунку на 1 особу, які більш адекватно відображають інвестиційне становище у регіонах.

Але забезпечення чинного формату фонду не вирішує одну з ключових проблем ефективного використання ресурсів – залучення високопрофесійних експертів з інвестицій на постійній основі, як практикується в інвестиційних банках.

Персональний склад регіональних комісій з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку складається в переважній більшості з чиновників та представників громадських об'єд-

нань. І лише частково з представників бізнес об'єднань та науковців. Але професійних фахівців з управління інвестиціями бракує¹.

Тому кардинальним напрямом підвищення ефективності діяльності ДФРР є його перетворення в інвестиційний банк регіонального розвитку. В цьому разі ДФРР має всі можливості для перетворення із інструменту субвенцій з державного на регіональний рівень в інструмент регіонального розвитку на інвестиційних засадах.

Висновки

1. В межах чинної діяльності ДФРР немає можливості встановити корисність використання коштів фонду у відсотках досягнення стратегічних цілей, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року або Регіональних стратегіях розвитку.

2. Чинна формула розподілу коштів ДФРР має спрямованість на вирівнювання диспропорцій, котрі вимірюються обсягом ВРП, а стимулювання інвестицій залишається на другорядних ролях.

3. Характеристики відбору проектів для фінансування за кошти ДФРР не дозволяють кількісно оцінити інвестиційну ефективність проектів, які реалізуються.

4. Удосконалення чинної моделі функціонування ДФРР розвитку можливе за рахунок зміни формули розподілу коштів та характеристик відбору проектів.

5. Удосконалення архітектури розподілу коштів ДФРР та показників оцінки проектів не вирішує проблему залучення до прийняття рішень фахівців з інвестицій, що може бути вирішено за рахунок створення замість ДФРР Інвестиційного банку регіонального розвитку.

6. Враховуючи те, що концептуальна зміна формату ДФРР на Інвестиційний банк регіонального розвитку потребує значного ресурсу часу для актуалізації чинної нормативно-правової бази, доцільним є одночасне покращення діяльності ДФРР через змінення окремих підзаконних актів² та опрацювання шляхів змінення його формату.

7. Недоліки в функціонуванні ДФРР не дозволяють йому відігравати більш значущу роль. Підвищення ефективності використання коштів фонду буде сприяти ресурсному забезпеченню процесів децентралізації.

¹ Згідно Наказу Мігрегіонбуду № 80 від 24.04.2015 р. до складу регіональної комісії входять представники органу, який її утворив, але їх кількість не має перевищувати 1/3 загальної кількості складу регіональної комісії, а кількість представників громадських об'єднань повинна становити не менше 1/3 загальної кількості від такого складу. Наприклад, в Харківській області з 18 членів комісії 8 – чиновники, 7 – представники об'єднань бізнесу та громадських організацій, 3 – представники науки та освіти. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua/content/documents/818/81724/files/160719-01-11-zagal-304-rozp.pdf>.

² Перш за все це Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (№ 80 від 24.04.2015 р.).

Література

1. **Стратегія** сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – №2. – Ст. 154.
2. **Вишневський О.С.** Проблеми стратегічного управління соціально-економічним розвитком України з урахуванням процесів децентралізації / О.С. Вишневський // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 1(30). – С. 14-22.
3. **Капітальні** інвестиції за видами економічної діяльності за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/ibd/iki_ed/iki_ed_u/kied_15_u.htm.
4. **Підоричева І.** Теорії регіонального зростання та розвитку з інноваційною домінантою / І. Підоричева // Вісник економічної науки України. – 2014. – №1. – С. 87-94.
5. **Volosovych S.** State specialized funds in the system of economic programs implementation / S. Volosovych. Herald of KNUTE. – 2014. – № 6 (98). – P. 84-94.
6. **Трещов М.Н.** Современные инструменты регионального развития российской федерации и Украины: сравнительный анализ / М.Н. Трещов // Государственное управление. Электронный вестник. – 2014. – № 46. – С. 67-84.
7. **Шишко О.В.** Проблемні питання методики розподілу коштів державного фонду регіонального розвитку / О.В. Шишко // Фінанси України. – 2012. – № 6. – С. 30-43.
8. **План** пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249104044>.
9. **Бондарчук Н.Л.** Підготовка проектів регіонального розвитку за рахунок державного фонду регіонального розвитку / Н.Л. Бондарчук; Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – К.: Мінрегіонбуд, 2016. – 13 с.
10. **Бюджетний** кодекс України: Закон № 2456-VI від 08.07.2010 р. (Редакція від 11.06.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page3>.
11. **Наказ** Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24 квітня 2015 року № 80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0488-15>.
12. **Харазішвілі Ю.М.** Зовнішньо-внутрішня економічна безпека регіонів України / Ю.М. Харазішвілі, В.І. Ляшенко // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 11. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2016. – С. 382-391.

Вишневський О. С. Роль державного фонду регіонального розвитку в процесі децентралізації управління

Проаналізовано діяльність Державного фонду регіонального розвитку в 2015-2016 рр. та запропоновано підходи з удосконалення його функціонування. Обґрунтовано необхідність посилення інвестиційної спрямованості використання коштів фонду. Це має особливе значення в умовах децентралізації управління, коли відповідальність за ефективність освоєння ресурсів має переміщуватися на місцевий та регіональний рівень. Розглянуто формулу розподілу коштів між регіонами України та надано пропозиції щодо її гармонізації з інвестиційними потребами регіонів.

Ключові слова: державний фонд регіонального розвитку, регіональний розвиток, децентралізація, інвестиції.

Вишневський А. С. Роль государственного фонда регионального развития в процессе децентрализации управления

Проанализирована деятельность Государственного фонда регионального развития в 2015-2016 гг. Предложены подходы к совершенствованию его функционирования. Показана необходимость усиления инвестиционной направленности использования средств фонда. Это имеет особое значение в процессе децентрализации, когда ответственность за эффективность освоения ресурсов перемещает на местный и региональный уровень. Рассмотрена формула распределения средств между регионами Украины и даны предложения по ее гармонизации с инвестиционными потребностями регионов.

Ключевые слова: государственный фонд регионального развития, региональное развитие, децентрализация, инвестиции.

Vyshnevskiy O. The role of the State Regional Development Fund in the process of decentralization

Activity of the State Regional Development Fund was analyzed in 2015-2016 years. It's suggested the improving of its functioning. It's shown the necessity of strengthening the use of investment focus of the fund. This is particularly important in the process decentralization, when the responsibility for the effectiveness of development resources is moving to the local and regional level. It's examined the formula allocation of funds between regions of Ukraine and it's given suggestions for its harmonization with the investment needs of the regions.

Keywords: State Regional Development Fund, regional development, decentralization, investment.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2016

Прийнято до друку 22.06.2016